

УДК 330.111.62

І. З. Криховецький,
к. е. н., доцент кафедри економічної теорії,
Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького

МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ У ТУРИЗМІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

I. Kryhovetskyi,
PhD, lecturer of the economic theory department
of the Ivano-Frankivsk University of Law named after the King Danylo Halitsky

MARKETING STRATEGIES IN TOURISM OF IVANO-FRANKIVSK REGION

У статті охарактеризовано основні маркетингові стратегії розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області. На прикладі розвитку туристичних центрів краю, охарактеризовано специфіку та перспективи розвитку туристичної інфраструктури та пошуку шляхів оптимізації інноваційних маркетингових підходів. Особливу увагу зосереджено на розвитку сільського (зеленого туризму) як основного джерела доходів населення Карпатського регіону.

Key marketing strategies of tourism development in Ivano-Frankivsk region are characterized in the article. Specifics and perspectives of development of tourism infrastructure and search of optimization ways of innovative marketing approaches are characterized by the example of development of tourism centers on the area. Particular attention is paid to the development of rural (green tourism) as the main source of profit for the population of the Carpathian region.

Ключові слова: маркетинг, туристична галузь, зелений туризм, туристична інфраструктура, туристичні центри.

Key words: marketing, tourist branch, green tourism, tourism infrastructure, tourist centers.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Для багатьох держав туризм є вагомим джерелом зростання ВВП, валютних надходжень до бюджету, зростання зайнятості і добробуту населення, підвищення культурного та духовного потенціалу. Економічна доцільність та пріоритетність міжнародної індустрії туризму не викликає сумнівів. Міжнародний туризм розглядають також як важливе соціальне явище, зокрема як невід'ємний компонент розвитку соціальноорієнтованої ринкової економіки і суспільства.

Загалом маркетингові заходи направлені на підвищення ефективності діяльності підприємств туристичної галузі за рахунок зростання обсягів наданих послуг, що позитивно впливає на валовий внутрішній продукт в цілому в державі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі вивчення маркетингових стратегій у туристичній сфері у вітчизняній науці не приділено достатньої уваги. Виняток становлять праці В.Я. Брича, який основну увагу зосереджує довкола інтенсифікації розвитку ринку праці насамперед у туристичній сфері.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою нашого дослідження є розкриття основних маркетингових стратегій, що застосовуються у туристичній сфері Івано-Франківської області, визначення їхньої ефективності та подальших перспектив.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В Україні є низка регіонів, які мають переваги у розвитку туристично-рекреаційної галузі, зокрема це Івано-Франківська область. Проте на сьогодні туристична галузь України (у тому числі й Івано-Франківської області) характеризується слаборозвиненою туристичною інфраструктурою та соціальною інфраструктурою загального призначення, низьким рівнем сервісу, відсутністю кваліфікованих кадрів та надзвичайно низьким рівнем показників безпеки відпочинку тощо [5].

Перед визначенням рівня маркетингу туристичної сфери Івано-Франківської області варто розкрити рівень розвитку туристичної інфраструктури. Так, в області є десять курортних місцевостей. Для курортної терапії використовуються кліматичне лікування, мінеральні ванни. Серед курортів — низькогірні Татарів,

Яремче і Микуличин Яремчанської міськради, Мислівка і Новий Мізунь Долинського району, Шешори Косівського району та м. Косів, високігірні Ворохта і Яблуниця Яремчанської міськради і бальнео-грязевий передгірний курорт Черче Рогатинського району [6].

Популярні види відпочинку: гірськолижний, пішохідний, водний, курортно-пізнавальний, сільський зелений, велосипедний та кінний туризм, дельта- і парапланеризм, скелелазіння.

В області функціонує понад 30 курортів у с. Поляниця (гірськолижний курорт "Буковель"), с. Яблуниця, м. Косів, селищі Верховина, с. Вишків, селищі Ворохта.

Ріки Прут, Черемош швидкоплинні, утворюють каскади і водоспади, що є цінним для водного туризму. Все більшої популярності набувають сплави по річці Дністер.

Карпатський регіон України славиться багатством мінеральних вод. Серед мінеральних джерел Івано-Франківщини найбільш відомим є джерело води "Горянка", аналогічної за дією трускавецькій "Нафтусі", у с. Новий Мізунь Долинського району. Лікувальні властивості джерела "Буркут" для оздоровлення внутрішніх органів були відомі ще у ХІХ ст. Для лікування опорно-рухового апарату використовуються торфові грязі і мінеральні води курорту Черче. Перспективними для лікування є води курорту Шешори з високим вмістом органічних речовин.

Івано-Франківщина має велику культурно-історичну спадщину. Такі давні і цінні пам'ятки, як церква Пантелеймона під Галичем (ХІІ ст.), Манявський скит (ХVІІ ст.), дерев'яні гуцульські і бойківські храми, відомі за межами країни.

Найпопулярніші туристичні місця краю: Манявський скит (Богородчанський р-н); Гошівський монастир (Долинський р-н); гора Говерла (2061 м, Чорногірський хребет); колишня обсерваторія на г. Піп-Іван (2026 м); високігірні озера Несамовите, Бребенескул, Марічейка (Чорногірський хребет); національний заповідник "Давній Галич"; залишки Пнівського замку (м. Надвірна); Косівський сувенірний ринок; музеї "Писанка" та народного мистецтва Гуцульщини і Покуття (м. Коломия); музей І. Франка (с. Криворівня Верховинського р-ну); скелі Довбуша (с. Бубнище поряд з м. Болехів); скелі "Писаний камінь" (Верховинський р-н); "сріблясті" водоспади в с. Шешори (Косівський р-н); вузькоколіяка "Карпатський трамвай" (Долинський, Рожнятівський р-ни); Сокольський хребет (Косівський р-н).

Туристи мають можливість покататися на гірських лижах у Яблуниці, Ворохті, Косові. Діє сучасний гірськолижний комплекс у с. Поляниця. Людям, які ніколи не пробували займатись гірськолижним спортом не варто впадати у відчай. Досвідчені інструктори за 2—3 години навчать новачка досить впевнено триматись на лижах на снігових схилах.

Популярними є водні туристичні маршрути та різні форми командного та активного відпочинку, у тому числі сплав гірськими річками Білий та Чорний Черемоші, Прут, Лімниця. Найкращий час для проходження річок Карпат — кінець квітня — перша декада травня, коли танення снігів є найбільш інтенсивним. Каньйономі рівнинного Дністра на плотах можна проходити з травня до вересня. Найважлива база рекреаційних закладів різних форм власності (130 одиниць на 9,2 тисячі місць) дає можливість збільшувати якість лікувально-оздоровлювальних, туристичних, спортивних послуг, у тому числі й для іноземних туристів.

В області є сучасні міжнародного рівня туристично-рекреаційні заклади, зокрема готелі "Аускопрут", "Надія" в м. Івано-Франківську, відпочинковий комплекс "Синьогора" в с. Гута Богородчанського району, готель "Князь Олег" в м. Долина, готель "Писанка" в м. Коломия, туристичні комплекси "Байка", "Легенда Карпат" у м. Косів, готель "Маливо" у Надвірнянському районі, база відпочинку "Карпати" в м. Яремче та ін.

Все більш популярним стає сільський зелений туризм. Сьогодні 638 сільських господарів приймають туристів у своїх садибах. Туристів приваблює у них зручна система поселення, сучасне обладнання приватних пансіонатів, близькість до природи, співвідношення "ціна" — "якість послуг", гостинність та домашня атмосфера при організації відпочинку, а окрім того, чудові страви національної кухні. Найпопулярнішими є Косівщина, Верховинщина, Яремчанщина та Рожнятівщина.

У 2010 році від діяльності ліцензованих туристичних підприємств до бюджету Івано-Франківської області надійшло 23 076, 7 тис. грн. У 2009 році платежі до бюджету становили 15 251,1 тис. грн. [3]

Середньооблікова кількість працівників на турпідприємствах області за 2010 рік становила 526 осіб, у порівнянні з відповідним періодом 2009 року кількість робочих місць збільшилася на 79 [1].

З виникненням організованих форм туризму знакування туристичних шляхів почали займатися на вищих рівнях як теоретичному (з

розробкою систем знакування), так і практичному (з виготовленням спеціальних знаків).

На теренах Івано-Франківської області перші туристські маршрути були прокладені і прознаковані у вісімдесятих роках ХІХ століття. Найбільш результативним був період між І та ІІ світовими війнами, коли в Східних Карпатах було прознаковано майже 2001 км нових туристичних шляхів. Найважливішою туристичною подією того часу стало знакування Східно-Карпатської частини Головного Карпатського Шляху, здійснене в 1925—1935 роках. В основному цим займалися українські туристичні товариства "Чорногора" і "Плай" у співпраці з польським Татранським товариством.

Основною умовою в організації та проведенні будь-якої туристичної подорожі є її безпечність. Наявність прознакованих маршрутів є також показником рівня розвитку туризму в державі, сприяє збереженню природи, оскільки дозволяє спрямовувати потоки туристів на території природоохоронних об'єктів за визначеними стежками.

Враховуючи щорічне збільшення кількості самодіяльних туристів, що прибували до Прикарпаття, спільно з регіональною фундацією "Карпатські стежки" у 2006 р. в Івано-Франківській області розроблено Програму розвитку мережі пішохідних туристських маршрутів "Спільним Шляхом до Об'єднаної Європи". За кошти гранту ЄС у рамках проекту "Допомога Україні-2007" Центрального осередку гірського туризму ПТТК було проведено підготовку експертної групи для знакування туристських стежок у Карпатах. Після цього почалася інтенсивна апробація з наступним доопрацюванням Інструкції зі знакування шляхів. Враховуючи те, що Україна входить до складу Карпатського Євро регіону, в основу цієї Інструкції покладена система знакування (OES), що застосовується в сусідніх з нами європейських державах.

При знакуванні, що здійснюється на теренах Івано-Франківської області, використовуються маркери різних кольорів, які вказують на прив'язку до місцевості (а не на спосіб пересування). Маршрути в межах області знакуються без числової ідентифікації. Це полегшує орієнтацію як на місцевості, так і на карті, а відповідно підвищує безпеку туристів, спрощує технологію процесу знакування. Використання відповідних піктограм на кінних та велосипедних маршрутах також сприяє покращенню стану безпеки, оскільки завчасно інформує туристів про можливу зустріч з вершником або

велосипедистом. Нанесення на знаки реєстраційних номерів проводиться тільки для багатоденних маршрутів, що виходять за межі області (регіональних, національних та міжнародних). Національні маршрути знакуються кольором державного прапора — синя марка на жовтому фоні.

Програма розвитку санаторно-курортної сфери, туризму і відпочинку в Івано-Франківській області на 2005—2009 роки поряд з іншими заходами також передбачала: розвиток матеріально-технічної бази санаторно-курортної сфери туризму і відпочинку (з сукупними капіталовкладеннями близько 130 млн грн.); створення матеріально-технічної бази для розвитку зимових видів спорту та туризму (3 млн грн.); реконструкцію агроосель для розвитку сільського (зеленого) туризму — 320 тис. грн. [4].

Очевидно, що реалізація названих програмних документів зіткнулася з перешкодами, а вірогідність досягнення прогностичних показників є достатньо незначною. Проте наведені документи створюють необхідне середовище для створення Інноваційного центру і підтверджують, щонайменше, розуміння пріоритетності розвитку туризму та рекреації на регіональному рівні. Головним недоліком вказаних програмних документів є відсутність орієнтації на створення мережі економічних самодостатніх та самовідтворюваних туристичних центрів і курортів з розвинутою туристичною інфраструктурою, у розвиток яких можна було б залучати як значні іноземні інвестиції, так і невеликі за обсягом внутрішні інвестиції [4].

Стратегічне значення туристично-рекреаційної сфери господарського комплексу Івано-Франківщини визначається низкою факторних переваг перед іншими регіонами України у порівнянні з промисловими та сільськогосподарськими галузями. До факторів пріоритетного значення, які визначають можливість перетворення Івано-Франківщини у туристично-рекреаційний регіон загальноєвропейського значення, конкурентоспроможний щодо аналогічних регіонів країн Східної і Центральної Європи та Балтії, відносяться: потенціал унікальних мінеральних ресурсів лікувального призначення, нагромаджена матеріально-технічна база рекреації та туризму; природно-кліматичні особливості; збереження і в останні роки розширення ринку туристично-рекреаційних послуг для споживачів з країн США, Східної і Центральної Європи; наявність унікальних історичних, архітектурних та культурних пам'яток; сприятливе географічне розта-

шування на перетині транзитних міжнародних шляхів (автомобільних, залізничних та авіаційних); наявність інтелектуального потенціалу та висококваліфікованих працівників у сфері охорони здоров'я та рекреації; наявність закладів культури, науки та мистецтва європейського значення: збереження національних традицій та самобутнього народного мистецтва; традиції і проведення ярмарків, виставок, фестивалів, конгресів тощо [2].

ВИСНОВКИ

Аналіз стану туристично-рекреаційної сфери області дозволяє говорити про те, що існують істотні резерви підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу шляхом підвищення рівня комплексності послуг, включаючи реабілітаційний та відпочинково-розважальний складник, покращення діагностики рекреантів. Проте на сьогодні у сфері туризму та рекреації відсутні інституції для організації залучення великомасштабних інвестицій з метою підвищення рівня якості і комплексності туристично-рекреаційних послуг. При цьому наявні організаційно-правові форми санаторно-курортних закладів не мають можливості прийняття інвестиційних ресурсів у формі портфельних інвестицій, неакціонерного капіталу (лізинг, франчайзинг, гудвіл тощо), позичкового капіталу та технічної допомоги. Варто також відзначити, що заклади рекреаційної сфери відомчої підпорядкованості не мають відповідної мотивації до покращення фізичної інфраструктури комунального господарства (водо-, тепlopостачання, енергозбереження, відведення стічних вод і утилізації побутових та спеціальних відходів), що значно знижує рівень якості надання послуг. Ще однією проблемою загальнонаціонального рівня є недостатня підготовка кадрів для туристичної галузі, що є вагомою причиною низької якості туристично-рекреаційних послуг [5].

Література:

1. Аналітична довідка про роботу туроператорів та турагентів за 2009 рік (дані за формою № 1-ТУР) // Статистика Державної служби туризму і курортів України.
2. Брич В.Я. Трансформація ринку праці та проблеми підвищення життєвого рівня населення: методологія, практика, шляхи вирішення: моногр. / В.Я. Брич. — Тернопіль: Економічна думка, 2003. — 376 с.
3. Інформація про діяльність Акредитаційної комісії з видачі дозволів на право здійснен-

ня туристичного супроводу на території Івано-Франківської області // Івано-Франківська державна адміністрація. — 17.04.2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=812>

4. Криховецький І.З. Регіональні аспекти розвитку туризму / І.З. Криховецький // Економіка і управління: погляд молоді: матеріали III Всеукр. студ. наук.-практ. конф., (Донецьк, 23—24 бер. 2011 р.). — Донецьк, 2011. — С. 73—75.

5. Криховецький І.З. Стратегія розвитку туристично-рекреаційної діяльності регіону / І.З. Криховецький // Інвестиції: практика та досвід. — 2008. — № 4. — С. 27—28.

6. Розміщення продуктивних сил України: Підручник / За ред. проф. Є.П. Качана. — К.: ВД "Юридична книга", 2004. — 547 с.

References:

1. Analitichna dovidka pro robotu turoperatoriv ta turahentiv za 2009 rik (dani za formoiu № 1-TUR) [Analytical information on the work of tour operators and travel agents for 2009], Statystyka Derzhavnoi sluzhby turyzmu i kurortiv Ukrainy.

2. Brych, V.Ya. (2003), Transformatsiia rynku pratsi ta problemy pidvyschennia zhyttievoho rivnia naseleння: metodolohiia, praktyka, shliakhy vyrishennia: monohr [The transformation of the labor market and the problem of increasing the standard of living: methodology, practice and solutions: Monograph.], Ekonomichna dumka, Ternopil', p. 376.

3. Informatsiia pro diial'nist' Akredytatsijnoi komisii z vydachi dozvoliv na pravo zdijsnennia turystychnoho suprovodu na terytorii Ivano-Frankivs'koi oblasti [Online] <http://www.if.gov.ua/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=812>. (17.04.2009).

4. Krykhovets'kyj, I.Z. (2011), Rehional'ni aspekty rozvytku turyzmu [Regional aspects of tourism development], Ekonomika i upravlinnia: pohliad molodi: materialy III Vseukr. stud. nauk.-prakt. konf., Donets'k, pp. 73—75.

5. Krykhovets'kyj, I.Z. (2008), Stratehiia rozvytku turystychno-rekreatsijnoi diial'nosti rehionu [The development strategy of tourism and recreational activities the region], Investytsii: praktyka ta dosvid, № 4, pp. 27—28.

6. Rozmischennia produktyvnykh syl Ukrainy: Pidruchnyk [Placement of Productive Forces of Ukraine: Tutorial], K., "Yurydychna knyha", 2004, p. 547.

Стаття надійшла до редакції 22.11.2013 р.